

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (163)

Το καρναβάλι του 1984 και το 1ο Παγκρήτιο Ζωοκλεπτικό Συνέδριο του 1985

Ο κύκλος της Αποκριάς που ολοκληρώνεται μεθαύριο μας κάνει ν' αφήσουμε για λίγο το θέμα των σπουδαίων γυναικών του Ρεθύμνου και να μιλήσουμε για μια ακόμα φορά στη χρονομηχανή και να σταματήσουμε μόλις 38 χρόνια πριν από σήμερα, στις Απρίκιες του 1984. Ο συγγραφέας της στήλης δεν φημίζεται για τη συμμετοχή του σ' αυτές, το αντίθετο μάλιστα, αφού φροντίζει κάθε χρόνο να βρίσκεται μακριά, ιδιαίτερα κατά την ημέρα του Καρναβαλιού αλλά και κατά την άλλη του Κυνηγιού του Θεσαυρού, για ευνόητους λόγους τη δεύτερη. Σε κάθε περίπτωση η αστική αποκριά έχει τη δική της ιστορία, τις δικές της εμπνεύσεις και τις δικές της αναφορές, έστω κι αν τις τελευταίες δεκαετίες εμπνέεται από τα νοτιοαμερικανικά καρναβάλια, που κι αυτά έχουν τη δική τους ιστορία και τις δικές τους κοινωνικές αναφορές, οπωσδήποτε όμως διαφορετικές από τις δικές μας.

Το καρναβάλι του 1984 και το 1ο Παγκρήτιο Ζωοκλεπτικό Συνέδριο του 1985

Προσωπικά αγαπή τη λαϊκή αποκριά κι έχω προσπαθήσει να την υποστηρίξω επί πολλά χρόνια στο χωριό Λαγκά Μυλοποτάμου, ενώ το 1998 είχα εκδώσει το βιβλιαράκι «Λαϊκά αποκριάτικα δρώμενα του νομού Ρεθύμνης». Υπάρχει στη Δημόσια Βιβλιοθήκη και σε πολλές βιβλιοθήκες σχολείων και ήδη ψηφιοποιείται, προκειμένου να αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Εκεί οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να διαπιστώσουν ότι η Αποκριά έχει βαθιές ρίζες στην ύπαιθρο του Ρεθύμνου, όπως άλλωστε και σ' ολόκληρο τον βαλκανικό αγροτικοκτηνοτροφικό κόσμο. Κωμικά θεατρικά μιμοδράματα, όπως ο «Καντήρ» στις επαρχίες Αμαρίου και Αγίου Βασιλείου, το «Προσκύνημα της Παναγιάς» στον Μυλοπόταμο, ο «Χότζας» στο Σκορδίλο, το «Αγρονομείο» στον Άγιο Βασίλειο, η «Κηδεία του καρναβαλιού» στα Λευκόγεια θα άξιζε να έχουν μια δεύτερη ευκαιρία ζωής.

Τέτοια ευκαιρία είχαν και ευτύχησαν γι' αυτό «Η γκαστρωμένη κοπελιά», «Οι υναφάδες», «Οι Καταχανάδες» και τόσα άλλα στον Μέρωνα Αμαρίου και ο «Καουκάς» στο Μελιδόνι Μυλοποτάμου. Αλλά και τα αποκριάτικα παιχνίδια δεν είναι δύσκολο να αναβιώσουν: ο «Ξαγοράρης», το «Κρομμύδι», το «Αλάτσι», το «Μπαμπάκι», το «Βούτυρο», τα «Τσίκαλα», ο «Αρκαλός», ο «Αη Γιώργης», η «Τρικούτσα καβαλικά», το «Καζάνι», το «Ζυμωτό», η «Παπούτσα» και τα «Ορθά βαρέλια» στον Ορεινό Μυλοπόταμο, ο «Ποταμός» και «Τση γρας ο σωρός» σ' ολόκληρη τη ρεθεμνιώτικη ύπαιθρο, ο «Χασάνης» στα Σελλιά και ο «Λύχνος» στο Σκορδίλο δεν χρειάζονται άλλες προϋποθέσεις εκτός από κέφι και -βέβαια- λήξη συναγερμού λόγω κορωνοϊού. Στην πραγματικότητα όλα αυτά τα παιχνίδια και άλλα που δεν προφτάσαμε να καταγράψουμε θα πρέπει να παίζονταν παντού, όπως φαίνεται από το παράδειγμα του ίδιου παιχνιδιού, που στον Μυλοπόταμο ακουγόταν ως «τ' αέρφρια» και στο Αμάρι ως «Οι σύντροφοι».

Σήμερα όμως υποσχθήκαμε στους αναγνώστες αστική αποκριά, γι' αυτό και μεταβαίνουμε παράυτα στο έτος 1984. Στον διαφορετικό εορτασμό εκείνης της χρονιάς, όπως άλλωστε και σε επόμενα, από το 1991, τον τόνο είχε δώσει ο «πρώτανης του καρναβαλιού» Μιχάλης Καραδάκης. Είχα τη χαρά, μαζί με τη γυναίκα μου, να συμμετέχουμε τω καιρώ εκείνω στην ακολουθία του και σκέφτομαι ότι αν υπήρχε στους άρχοντές μας ιστορική συνείδηση, θα έπρεπε προ πολλού να είχε οριστεί από τότε από το Δημοτικό Συμβούλιο εντεταλμένος σύμβουλος για το Καρναβάλι. Κι αυτό προς το συμφέρον της πόλης και εις βλάβην της τσέπης και του χρόνου του, αφού η ανιδιοτέλεια και δοτικότητα του είναι γνωστή στους παρεπιδημούντες το Ρέθυμνο.

Το ένα άρμα που είχε κατεβάσει τότε ήταν το «Διαστημόπλοιο η Δραμμήνη» της «Ρεθυμνιάκης Αεροπορίας», που υπεισέρχονταν την «Ρενατούρ» και το καταμαράν «Νέαρχος», με το οποίο πολλοί Ρεθεμνιώτες είχαμε ταλαιπωρηθεί στο Κρητικό Πέλαγος. Το δεύτερο άρμα ήταν το «Παιδικό», μια μεγάλη εξέδρα, επάνω στην οποία χόρευαν παιδάκια ντυμένα ζωάκια. Ένα τρίτο «άρμα» έφερε το όνομα «Κρητικός Γάμος» και απαρτιζόταν από μία κλασική τρίκυκλη σκαπτική μηχανή της υπαίθρου, την οποία οδηγούσαν ο γαμπρός με τη νύφη, που περιστοιχίζονταν από πεζούσι ένοπλους «γαμηλιώτες». Κάθε τόσο αυτοί άφηναν «τέζα» κάποιον από τους προσκαλεσμένους, οπότε και τον άρπαζαν χειροπόδαρα και τον έριχναν στην καρότσα του τρικύκλου, υπό τους ήχους των λυράρηδων και των μπαλωτιών.

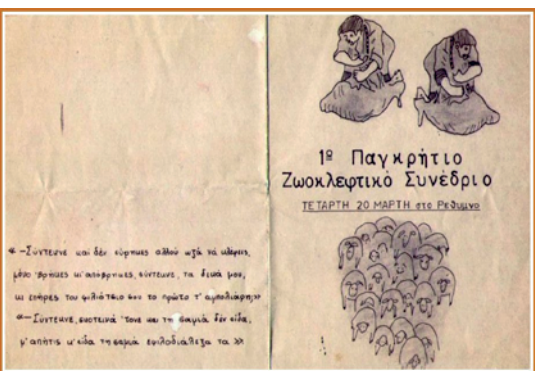

Το πιο εντυπωσιακό όμως άρμα ήταν το «Ζωοκλεπτικό», το οποίο απέσπασε και το πρώτο βραβείο. Παρουσίαζε ως είχε το πρόβλημα, με τους ζωοκλέφτες να παίζουν στα ζάρια τις εισπράξεις και να «ταϊζούν» τις τοπικές κοινωνίες και τους εκπροσώπους της. Σ' αυτό ο συντάκτης της στήλης παρίσταν τον αγροφύλακα και κινδύ-

νεψε να τις «πει» από ένα εξαγριωμένο θεατή που σάλταρισε στο άρμα για να τον δείρει, έχοντας ποιος ξέρει τι μπλεξίματα με την -τότε ενεργή- Αγροφυλακή. Μετά από διαφωνίες στην κριτική επιτροπή και με την επιμονή του αιμνηστου Λεωνίδα Χατζηδάκη, γνωστού χιουμορίστα, το άρμα αυτό απέσπασε το πρώτο βραβείο, καθώς κι ένα σεβαστό χρηματικό ποσό, το οποίο επέτρεψε μια πλήρη κρασοκατάλυξη στο κέντρο «Στελίνα» του Μιχάλη Μιχελιουδάκη, στις 20 Μαρτίου 1985.

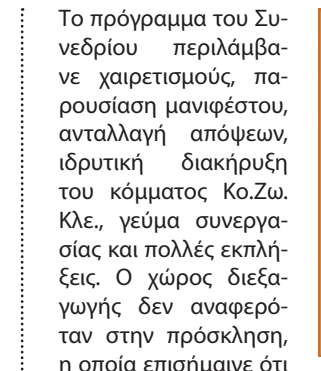

Το πρόγραμμα του Συνεδρίου περιλάμβανε χαιρετισμούς, παρουσίαση μανιφέστου, ανταλλαγή απόψεων, ιδρυτική διακήρυξη του κόμματος Κο.Ζω.Κλε., γεύμα συνεργασίας και πολλές εκπλήξεις. Ο χώρος διεξαγωγής δεν αναφερόταν στην πρόσκληση, η οποία επισήμαινε ότι «για λόγους ασφαλείας και περιφρούρησης του Συνεδρίου, ώρα και χώρο θα μάθετε την τελευταία στιγμή». Αυτό έβαλε «ψύλλους στ' αυτιά» της τότε Ασφάλειας Ρεθύμνης, που έστειλε μυστικούς αστυνομικούς να ελέγξουν το κέντρο, όπως μας εκμυστηρεύτηκε αργότερα ο αιμνηστος ιδιοκτήτης του. Στις εργασίες του Συνεδρίου πήραν μέρος όλοι οι «ιστορικοί σύλλογοι» της Κρήτης: ο «Σύλλογος Δυναμιστών Θαλάσσης Κρήτης», ο «Σύλλογος Κλεφτοκατάδων» και ο «Σύλλογος Λαθροκρηνητών και Συναφών Επαγγελματιών».

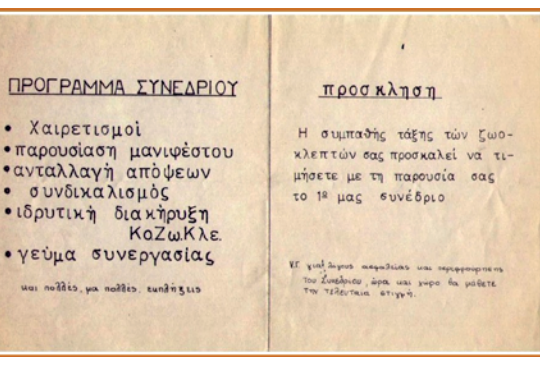

Η έμπνευση της ομάδας μετέτρεψε την συναγή εκείνη σε «1ο Παγκρήτιο Ζωοκλεπτικό Συνέδριο», με την αποστολή σχετικών προσκλήσεων, τη δημοσίευση δεκτίων στον τύπο και την προσέλευση εκλεκτών συνδαιτυμόνων. Την πρόσκληση, που έχω στα χέρια μου, είχε σχεδιάσει η τότε φίλη και μετέπειτα σύζυγός μου, με τους ζωοκλέφτες να «μπουζάζουν» τα κλοπιμαία στην πρώτη σελίδα και στην τελευταία απόσπασμα από ριζίτικο τραγούδι: «-Σύντεκνε, και δεν εύρηκες αλλού ωζά να κλέψεις / μονό β'ρηκες κι απόβρηκες, σύντεκνε, τα δικά μου / κι επήρες του φιλιότσου σου τον πρώτο τ' αμπολιάρη; / -Σύντεκνε, σκοτεινά τονε και τη σαμά δεν είδα / μ' απήτης κι είδα τη σαμά, επιλοδιαλέξά τα». Το ριζίτικο είχε επισημάνει, βεβαίως, ο Μ. Καραδάκης, όπως και άλλα, που δείχνουν ότι στην ευάρεστη πράξη της ζωοκλοπής τα «συγγένια» και οι «κουμπιάρεις» αποτελούν επουσιώδεις λεπτομέρειες.

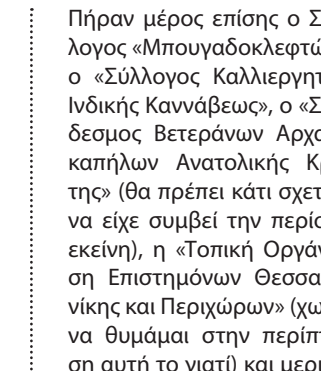
Το πρόγραμμα του Συνεδρίου περιλάμβανε χαιρετισμούς, παρουσίαση μανιφέστου, ανταλλαγή απόψεων, ιδρυτική διακήρυξη του κόμματος Κο.Ζω.Κλε., γεύμα συνεργασίας και πολλές εκπλήξεις. Ο χώρος διεξαγωγής δεν αναφερόταν στην πρόσκληση, η οποία επισήμαινε ότι «για λόγους ασφαλείας και περιφρούρησης του Συνεδρίου, ώρα και χώρο θα μάθετε την τελευταία στιγμή». Αυτό έβαλε «ψύλλους στ' αυτιά» της τότε Ασφάλειας Ρεθύμνης, που έστειλε μυστικούς αστυνομικούς να ελέγξουν το κέντρο, όπως μας εκμυστηρεύτηκε αργότερα ο αιμνηστος ιδιοκτήτης του. Στις εργασίες του Συνεδρίου πήραν μέρος όλοι οι «ιστορικοί σύλλογοι» της Κρήτης: ο «Σύλλογος Δυναμιστών Θαλάσσης Κρήτης», ο «Σύλλογος Κλεφτοκατάδων» και ο «Σύλλογος Λαθροκρηνητών και Συναφών Επαγγελματιών».

Πήραν μέρος επίσης ο Σύλλογος «Μπουγαδοκλεφτών», ο «Σύλλογος Καλλιερητών Ινδικής Καννάβω», ο «Σύνδεσμος Βετεράνων Αρχαιοκαπιτών Ανατολικής Κρήτης» (θα πρέπει κάτι σχετικό να είχε συμβεί την περίοδο εκείνη), η «Τοπική Θεσσαλονίκης και Περιχώρων» (χωρίς να θυμάμαι την περίπτωση αυτή το γιατί) και μερικοί ακόμα άλλοι. Ανάμεσά τους και ο «Σύλλογος ατάκα κι επιτόπου εξυπηρέτησης Απόρων Κορασιδών εξωτερικού 'Τα καμάκια», εκπρόσωποι του οποίου είχαν μόλις αφιχθεί με έκτακτη πτήση τσάρτερ στο «Αεροδρόμιο Λατίμινα». Χαιρέτησαν επίσης εκ μέρους των ζωοκλεπτών της επαρχίας Αμαρίου ο Γ. Χατζηδάκης, εκ μέρους των αντίστοιχων επαγγελματιών του δυτικού Ρεθύμνου ο Κ. Στεφανάκης, από την επαρχία Μυλοποτάμου ο Γ. Πολίτης.

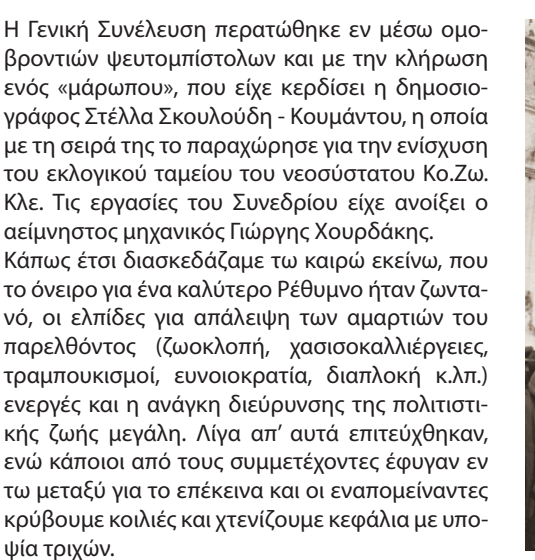
Στο Πρακτικό της ίδρυσης του νέου κόμματος αναγραφόταν: «Εν Ρεθύμνω σήμερον τη 20ή του Μάρτη 1985 ιδρύεται κόμμα υπό την επωνυμία Κο.Ζω.Κλε., με έδρα το Ρέθυμνο και ακτίνα δράσης προς το παρόν όλη την Κρήτη και απώτερο σκοπό την εξάπλωσή του σ' όλη της Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Μέλη μπορούν να γραφτούν άτομα αρτιμελή που έχουν απολυτήριο Δημοτικού και κάτω, μέτε κεφαλομάντιλο, μύστακος, μαυροποκαμίσου και κάτω. Δεν πρέπει να κάνουν φορολογική δήλωση, να μην πληρώνουν τα δάνεια της ΑΤΕ και τα τέλη κυκλοφορίας. Να είναι παίκτες ζαριών, πόκας και 'Θανάση' τουλάχιστον 18 ώρες το εικοσιτετράωρο, να έχουν ευρύ κύκλωμα μεσαζόντων και να έχουν πάρει μαθήματα σκοποβολής στα σήματα της τροχιάς... Στόχοι και σκοποί. Εκδηλώσεις. Ίδρυση Ταμείου για τους απόμαχους και παθόντες κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Υποχρεώσεις και καθήκοντα μελών. 1 κουμπιάρη, 1 συντεκνιά, 2 προξενιά με αίσιο τέλος, Φουμάριε Malboro και γενικά ξένα τσιγάρα, κερνά όλους σε καφενεμία και ταβέρνες, παίζει ζάρι και κουμάρη, δεν πληρώνει οφειλές, σε γάμους και πανηγύρια, παίζει μπαλωτιά και δε ρίχνει κάτω από χιλιάρικο» (=σημερινά 3 ευρώ, τότε όμως, που μόλις είχε κυκλοφορήσει το πεντοχίλιο, σημαντικότερο ποσό).

Δεν είχαν καταφέρει τελικά να παρευρεθούν επειδήδη συνελήφθησαν καθ' οδόν στη θέση Μπαλέ οι εκπρόσωποι της επαρχίας Αγίου Βασιλείου. Εκ μέρους των ζωοκλεπτών της τότε ΕΟΚ (αργότερα Ευρωπαϊκής Ένωσης) είχε χαιρετήσει η αιμνηστή Erica Lucovits, που τον Απρίλιο συμπληρώνονται τα τρία χρόνια από την εκδημία της. Ο χαιρετισμός της ανέφερε: «Σύντεκνοι. Οι ζωοκλέφτες της Σικελίας, της Σαρδηνίας, της Κορσικής, των Βάσκων, της Σκωτίας, της Ιρλανδίας, οι λαθροκρηνηγοί της Βαυαρίας και της Αυστρίας και οι κλέφτες της Γιουγκοσλαβίας βλέπουν με χαρά τους ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα και ειδικά στην Κρήτη και ειδικά στο Ρέθυμνο και ειδικά εδώ, οι μπροστάρηδες λεβέντες Ρεθεμνιώτες οργάνωσαν το πρώτο Ζωοκλεπτικό Συνέδριο και ελπίζουν ότι σύντομα θα οργανώσουν και το πρώτο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο.... -Ζωοκλέφτες όλων των χωρών ενωθείτε... -Η γυναίκα στο κλαρί!».

Η Γενική Συνέλευση περατώθηκε εν μέσω ομβροντιών ψευτομπιστολών και με την κλήρωση ενός «μάρπου», που είχε κερδίσει η δημοσιογράφος Στέλλα Σκουλούδη - Κουμάντου, η οποία με τη σειρά της το παραχώρησε για την ενίσχυση του εκλογικού ταμείου του νεοσύστατου Κο.Ζω.Κλε. Τις εργασίες του Συνεδρίου είχε ανοίξει ο αιμνηστος μηχανικός Γιώργης Χουρδάκης. Κάπως έτσι διασκεδάσαμε τω καιρώ εκείνω, που το όνειρο για ένα καλύτερο Ρέθυμνο ήταν ζωντανό, οι ελπίδες για απάλειψη των αμαρτιών του παρελθόντος (ζωοκλοπή, χασισοκαλλιέργειες, τραμπουκισμοί, ευνοιοκρατία, διαπλοκή κ.λπ.) ενεργές και η ανάγκη διεύρυνσης της πολιτιστικής ζωής μεγάλη. Λίγα απ' αυτά επιτεύχθηκαν, ενώ κάποιοι από τους συμμετέχοντες έφυγαν εν τω μεταξύ για το επέκεινα και οι εναπομείναντες κρύβουμε κοιλιές και χτενίζουμε κεφάλια με υποψία τριχών.

Πρόταση ανάγνωσης

Διαβάστε στην εφημερίδα «Ρέθεμος» στη στήλη που διατηρώ με τον τίτλο «Ιστορικές Περιηγήσεις» για την εποχή του καρναβαλιού του 1984 και του Συνεδρίου του 1985. Διαβάστε για τις προετοιμασίες τους, για το «Καφενείο Καρδερινάκη», για τον «Κομπιούτερο» που αποδείχτηκε προφητικός και για τον «Κομπάνιον» που εξακολουθεί μέχρι σήμερα ν' αγαπά όλο τον κόσμο. Κι αν του χρόνου τέτοια εποχή είμαστε καλά, θα μεταγράψουμε το σύνολο των Πρακτικών του Ζωοκλεπτικού Συνεδρίου και των υποχρεώσεων των μελών του Κο.Ζω.Κλε. και θα παραθέσουμε κι άλλο πρωτότυπο φωτογραφικό υλικό. Καλές αποκριές και καλή Σαρακοστή!

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας stharis@yahoo.gr, 2831055031